

KREŠTAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok — — — — 2 zl. — kr.
 Na pol roka — — — — 1 „ — „
 Na štvrt roka — — — — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

Zodpovedný redaktor:

Dr. JOZEF JANDA.

*Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť,
 VIII. ker., Józsefkörút 35.*

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Kde som?

Ľudová strana.

Boly snemové strany a zmizly; budú snemové strany a zmiznú, okrem jednej, totižto ľudovej.

Ešte vždy je malé jej zastupiteľstvo, násilie bezbožných a z ľudskosti vyzlečených tatárov liberálov prekazilo víťazstvo ľudovej strany, ktorá miesto 40—50 vyslancov len 16 vyslancami je zastúpená na sneme.

Tým väčšia je ona ale u ľudu, u voličov, ktorí tak hromadne a tak oduševnene sa vyznávajú za jej prirvzencov, aké silné a oduševnené je ich kresťanské presvedčenie.

Ukážte mi kresťana, ktorý je svedomitý, ktorý nielen dľa krstu a matriky, ale i dľa reči a jednanja môže byť považovaný za kresťana, tedy ukážteže mi takého kresťana, ktorý by nebol ľudákom?

Ľudské a kresťanské seba povedomie núti človeka, aby bol prirvzencom tej strany, ktorá od počiatku ústavného života u nás prvá bojuje za záujmy ľudu a kresťanstva.

A čo previedla doposiaľ táto strana? Prispela k sbuktatovaniu Bánffyho. Táto okolnosť patrí medzi tie najväčšie zásluhy, ktoré si nadobudla a nadobudne. Kto a čo bol Bánffy, to dobre vieme. Pamätáme ešte všetci na to, čo sa pod ním dialo, dobre vieme, akú cenu mali pod ním: spravdливость, právo a pravda. Dobre vieme, ako sa pod ním prevádzaly volby, ku príkladu v Hlohoveci, Stupave, Nitre, vo Varine, na Čaci atď.

My len vďaka môžeme činiť, že pán Bánffy je už človekom minulosti. To je ale istá vec, že je jeho meno zvečnené v dejach. ba i v srdci ľudu Uhorska, lenže neviem, či je tomu rád.

Teraz už veje lepší vetrik, násilie sa trati na mnohých miestach.

Nám to ale nedostačí. My sme nielen občania, ale aj kresťania.

Terajšie statočné ministerstvo nesľúbilo, že ono i kresťansky chce vladať. Ba čo viac nám ministerpredseda Széll povedal, že o revisii, o zmene cirkevno politických zákonov ani počut

nechce. Millions to žiadajú v Uhorsku, [časom sa len musí vyhovieť tejto žiadosti až veľmi oprávnenej. Že ľudová strana tak :tále odhodlane a oduševnene bojuje za revisiu, že ona vždy pretriasa na sneme chyby cirkevno-politickej doby, tým sa tiež so dňa na deň hodnejšou čini dôvery, podpory a obetivavosti kresťanského ľudu.

Ľudová strana žiada, aby bursa odanená bola. To sa už stalo, ale nie v takej miere, v akej to ľudová strana žiadala. Pozemkovú daň snížil, a bursovú daň zvýšiť treba: toto je odvčulka naše heslo; a previesť toto je ľudových ablegátov remeslo.

Treba revidovať aj zákon volebného práva. Mráz prechádza chladné a bezcitné špiky liberálov, keď sa im toto pripomenie. Hm, keď je len ľahšie rady si dať s 500—2000 voličmi, ako s 10—20 tisíc voličmi v jednom okrese. Peniaze, vplyv a násilie by nemalo takej platnosti. A keď liberáli nechcú dopriať volebného práva millionom ľudu daň platiaceho, vyhovárajú sa, že by sa národnosti dostaly do snemu. Dobrá výhovorka stojí groš. A osožno je dakedy i čerta na stenu namaľovať, keď iní nie, aspoň deti sa ho iste naľakajú.

Páni liberáli, dajte si pozor, usilovne vylizujte tie hrnce masné, lebo vám ich veru skôrneskôr ale pod istým prekotíme, právo volebné rozšírime.

Veľké úlohy čakajú na ľudovú stranu, aby neprajné následky liberálneho vladárenia napraviť mohla.

Drahý ľudu, či žiadaš si dobrú a prajnú budúcnosť tak z občianskeho, ako i z nábožen-ského ohľadu? Jestli hej, jestli si nechceš pod sebou strom podrubovať, podporuj ľudovú stranu, podporuj ju držaním jej časopisov, hlasovaním na ľudových kandidátov, súčasťovaním sa na jej shromaždeniach.

Nech žijú takito kresťanskí občania!

Rudolf Janda.

POLITICKÉ CHÝRY.

Otvorený list dostal Ján Asbóth, bývalý liberálny, potom mimostranný, neskôr ľudový a teraz zas liberálny vyslanec, v tej záležitosti, že sa pripojil k liberálom, nepriateľom to revisie. On totižto svoje vystúpenie z ľudovej strany usiloval sa tak odôvodniť, že ľudová strana zanedbáva nútnosť revisie, teraz ale nachádza sa v lone tej strany, ktorá ani počuť nechce o revisii. V tom otvorenom liste na vedomie mu dáva predseda ľudovej strany v Tornafalve, Karol Nogell, že ho pri najbližších voľbách nebudú podporovať, ba telom-dušou na tom budú, aby taký bol zvolený, ktorý ich zásady vyznávať a zastávať bude.

Dôvera ľudovej strane. Odvšelikiaľ prichádzajú do pisárne ľudovej strany pripisy, z ktorých za ľudové zásady kresťanstva oduševnené duchovenstvo dôveru hlasuje ľudovej strane a ju spolu ubezpečuje, že i ďalej ju budú podporovať. Taký pripis prišiel aj z Pruského, kde tamejšieho okresu duchovenstvo 12. júna malo poradu jarnú.

Voličia proti podplácaniu. V nitrianskej obci Negyed osvojili si uzavretie máhomfajských občanov, totižto že pri voľbách len na ľudáka budú hlasovať, a neprijmú od kandidáta peniaze. Tak treba všade jednať. V každej obci nech sa usiluje duchovenstvo k tomuto priviesť a a nakloniť ľud; vtedy iste zvíťazí ľudová strana, iste zvíťazia záujmy ľudu, nech by liberálni tatári bárs i dolu hlavou a hore nohama eválali po obciach a domoch voličov.

Rakúsky snem v druhej polovici septembra bude svolaný. Vyrovnanie sa síce prevedie mimoústavne pomocou 14. §., lenže toto i snem musí potvrdiť a odobriť. Vláda je teraz na tom, aby i nemecké ľavicťactvo naklonila, žeby v jaseňi pri pojednávaní vyrovnania nestávalo prekážky do cesty prevedenia vyrovnania.

Minister osvety a náboženstva vydal nariadenie, dľa ktorého štátni učiteľia a učiteľky povinní sú od 1. apríla do 1. októbra každý deň do kostola na sv. omšu viesť školské deti, a tam na ne pezor dať. V zime ale, čili od 1. októbra do 1. apríla, v nedeľu a vo sviatok ich musia do kostola viesť. No kedysi taký čas bol, že i bez ministerského nariadenia navštivovaly deti pod náčelníctvom učiteľov chrám Boží. V tomto bezbožnom svete dakujeme pánu ministrovi i za toto nariadenie.

Dreyfussiada znovu sa začne pojednávať 17. júla b. roku. Toto nové pojednávanie nebude len púhou formalitou, lež úplná sloboda sa popraje tak žalobníkovi, ako aj zastupiteľovi. Celkom podrobne sa rozoberie vec. Vyslyšani budú svedkovia Dreyfussa, ale aj svedkovia protivnej strany. Ako dlho sa bude ťahať táto pravota, na to sa žiaden ohľad nebude brať.

Nazarení sú nebezpeční. Správca segedínskeho žalára zaujímavú zprávu poslal ministerstvu pravosudia v záležitosti nazarenov. Žiada, aby nazarení neboli spolu s väzňami inej viery, lebo škodný vplyv majú na ostatných väzňov. Ešte i v žalári sa usilujú prívrtžencov sbieť svojím zásadám štátu tak veľmi škodným. Nazarení totižto nechcu zbroj do ruky vziať. A ponevác túto ich fatosť prelomíť nenie v stave ani tá najhroznejšia pokuta, odporúča menovaný správca, aby sa im dalo zamestnanie vo vojenských písárňach, kde by ku príkladu dva razy tak dlho museli slúžiť, ako iní vojaci.

Nový hl. župan. Za hlavného župana udvarheľskej stolice za nástupcu grófa Jána Hallera vymenovaný je bývalý podžupan huňadskej stolice, Artur Hollaki, čo sme ináče už dávno boli podali.

Voličia v hlavnom a sídelnom meste. Vo všetkých desiatich volebných okresoch hlavného mesta na r. 1896 bolo popísané 33,582 voličov, na rok 1900 ale je popísané 50,697, čili o 17,115 voličov je viac.

V Rumunsku už boly volby. Zvolené je 45 konservatívnych, 2 junimisti, 2 neodvislo slobodomyselní. Na jednom mieste náhradná volba bude.

Krajinský snem.

Snemovňa vyslancov.

14. júna. Po prázdninách, ktoré 2 týždne trvaly, dnes mali vyslanci prvú poradu a či dohodu. Veľmi moc ľudi sa hrnulo do snemovne zo zvedavosti. Najneskorej sa dostavili mameluci. Széll povedal, že s jednej strany nechcel sa odepýliť od toho, čo snemovým stranám slúbil, s druhej strany ale koniec chcel spraviť nesvornému nedorozumeniu, ktoré sa už od styroch rokov ťaha. Ne základe svojej politickej a osobnej statočnosti usiloval sa zadržat, čo slúbil. Potom podrobne sdělil snemu pojednávanie s rakúskou vládou a výsledok tohoto pojednávania, ktoré sme už v predošlom čísle podotkli. Fraňo Kossuth zo stanoviska neodvislosti neprijíma síce návrhy ministerpredsedy, preto ale schvaľuje jednanie jeho. Herský ľudák Rakovszky v mene ľudovej strany schvaľoval a prijal návrhy ministerpredsedy, lebo má nádej, že sa otvorí cesta statočnosti a napravia sa chyby minulosti. Gabriel Ugron rád je tomu, že ministerpredseda otvorenou úprimnosťou vladári, čo prv nebolo v obyčaji. Ugron tak utešeno a s uznaním vyzdvihol šľachetné jednanie ministerpredsedy, že tento na hlas zvolal: Dakujem. Najbližšie zasadnutie na návrh ministerpredsedy sa odložilo na stredú alebo na štvrtok, do ktorej doby odbory hotové budú s prípravným pojednávaním.

17. júna. Vyslancom predostrel sa zákonný návrh o hospodárskom vyrovnaní. Na návrh baróna Fejérváryho pojednávanie tohoto zákonného návrhu odložilo sa na stredú. Na konci zasadnutia na otázku vzal Rakovszky ministra vnútra v záležitosti nadužívania, ktoré sa stáva v domoch bláznivých, medzi ktorých i zdravých dávajú.

Alžbeta Báthory,

vdova grófa Františka Nádasdy.

(Prednáška dp. dekana Bart. Reviczského v novomestskom kat. kruhu.)

Medzi tými mnohými porúcanými zámkami, ktoré sa na Považí nachádzajú, a ktorých stien sa vo vlnách Váhu zrkadli, zámok čachtický je najvýbornejšie miesto dejepisnej pamiatky.

Zámok čachtický je už celkom porúcaný, len kde-tu stojí jeden múr, ale tieto múry rozprávajú nám jednu smutnú, áno hroznú povesť o vtedajších politických a pravotných pomeroch.

Jedna hysterická, polobláznivá žena, Alžbeta Báthory, vdova grófa Františka Nádasdyho, ktorá sa tu v svojom čachtickom bydle osamotená byť cíti, aby si čas ukrátila, prichádza na tú hroznú myšlienku, že vymyslí všelijaké muky a trápenia pre mladé a rozkvetajúce dievčence, buďto ona sama ich až k smrti sužuje a trápí, alebo skrze svoje služebnice ich trápí rozkazuje.

A toto hrozné dielo koná ona mnohé roky, a nie v tajnosti, ako to povesť hovorí, nie v tej čachtickej veľkej pivnici, ale verejne a všade, kde sa ona náhodou nachádza a zdržuje: tak v Čachticiach v kaštieli ako aj v zámku, Beckove, Bytči, Šárváre a Keresztúre, áno aj v Prešporku a vo Viedni, lebo to je už ako jej druhá príroda, že aj na ceste, keď sa viezla do Piešťan, áno aj ako chorá v posteli ležiac, nemôže sa tejto hroznej zábavy zriecť.

Mnohí navštívovatelia nášho mestečka, ktorí z Piešťan ako kúpeľní hostia sem prichádzajú, nechcú týmto prípadnosťam veriť, a hovoria, že je to len bájka, prirovnávajú ju bájke gréckej, dľa ktorej Grécka krajina jednomu šarkanovi mala byť prinútená každoročne istú daň v siedmich mladých dievkach zaplatiť, lenže miesto šarkana jedna zlá bosorka je menovaná, ktorá v svojej podzemnej jaskyni v panenskej krvi sa kúpala.

Druhí ale, obzvlášte slečny a panie hovoria, že len tá od dymu začiernená obrovská pivnica je pravda a skutočnosť, ostatné ale je len rozprávka, nemajúca žiadny základ pravdy.

Týchto ostatných nechávam pri ich mienke, lebo ukazujú, že majú mäkké srdce, ktoré nenie v stave také ukrutnosti veriť.

Pre tých ale, ktorí sa chcú o pravde presvedčiť, zostavil som toto krátke pojednanie, dľa starodávnych a opravdivých listín, súdov, protokolov, listov a iných dôkazov, ktoré buďto v latinskej, maďarskej, slovenskej alebo nemeckej reči popísané sú.

* * *

Fantastične maľujúca povesť, ako aj všetko ľahko veriacia kronika rozpráva, že na svoju krásu si mnoho zakladajúca Alžbeta Báthory hodiny a hodiny sedávala pred zrkadlom a s podivuhodnou trpezlivosťou sa usilovala všetku ztratu svojej krásy skrze umelé lieky vynahrádzať. Chcela najšť všelijakým spôsobom jeden tajný liek, skrze ktorý sa mala krása jej vždy udržiavať, aby sa manželovi ľúbila a po jeho smrti aj druhých mužských ku sebe privábila bola v stave.

Jedna príhoda jej prispela k pomoci, ktorá jak jej, ešte viacej však mnohým kvetúcim dievčatom k zkaže bola.

Raz sedela pri zrkadlovom stoliku, a rozkázala sa učesať; pri ktorej príležitosti služka bola nezručná a paňu svoju poruvala; nahnevajúc sa na to pani, uderila ju po tvári, ktorého úderu následok bol ten, že sa dievočke z úst a z nosa krv pustila, a jedna kvapka krvi na ruku panej strekla.

S protivnosťou utrela s ruky svojej krv služobnej, ale pritom s veľkým zadivením zbadala, že na tom mieste, kam tá krv strekla, koža o mnoho belšia a jasnejšia ostala, — to malo následok, Alžbeta Báthory našla ten tajný, tak dlho hľadaný liek, a aby zastavila vrásky na svojej tvári sa ukazujúce, umienila si, že sa bude v krvi ľudskej kúpať, aby tak vždy krásnou ostala.

Takto zneje povesť!

Ako som ale v predmluve hovoril, bola to viacej nepochopiteľná náruživosť zabávať sa trápením tých svojich obetí, ako ten cit a náklonnosť ženskej márnosti, ktorý prirodzený slabšiemu pohlaviu, ľahšie by sa dal vyhovoriť.

Rod Báthory z Nyir-Báthora, ktorého údom aj Alžbeta bola, pochádza z kmeňa Gúth Keled, ktorého predkovia pod kráľom uhorským Petrom zo Švédska prišli do Uhier.

V XIV. stoly sa rod tento rozdvajil; jedno odvetvie sa menovalo z Ecsedu, druhé zo Somlyova. Ecsed leží v satmárskej stolici, a zámok, niekedy od Ondreja Báthory roku 1492. v jednom bahne s veľkými útratami vystavený, včul je už celkom porúcaný. Somlyó leží v krasznovskej stolici, a na vrškoch, kde sa povčul najlepšie víno v Uhorsku rodilo, stojí tiež už porúcaný zámok, ktorý bol rodiskom Štefana Báthoryho, kráľa poľského a iných kniežat a vojvodov Sedmohradska, ako aj slávnej pamiatky ženských toho výborného rodu Báthory.

Mužovia z výborného rodu toho majú veľkú zásluhu o drahú vlasť našu. Tak:

Štefanovi Báthory I. z Ecsedu, najvyššiemu dvorníkovi kráľovskému, ako udatnému hrdinovi, sverený bol prápor vojenský v bitke pri Varne, pri ktorej bránení aj hrdinskú smrť podstúpil.

Štefan Báthory II., vojvoda sedmohradský, miláček kráľa Mateja Hunyady, zvíťazil nad vojskom tureckým pri Chlebovom Poli, ináč pri Košsove, v Srbsku.

Ladislav Báthory, mních z rádu sv. Pavla kláštora Lefantovcov v nitrianskej stolici, ktorého z latinskej na maďarskú reč preložená a vlastnoručne písaná a krásnymi obrazmi ozdobená Biblia až po dnešný deň je okrasou a veľkým pokladom knižnice Kapituly Ostrihomskej.

Štefan Báthory III., knieža sedmohradské, neskôr kráľ poľský, zvämy pod menom „Štefan Dlhonohý“. On bol za svojho času najvýbornejším vodcom a panovníkom, od spisovateľov a dejepiscov okrasou svojho stoloetia menovaný.

A tak mnohí iní.

Ako ale pri drahocenných kameňoch sa iné naničhodné kovy nachádzajú, a ako ten, kto vysoko stojí, keď padne, tým hlbší je pád jeho: tak počítaval rod tento pri výborných a hore-spomenutých mužoch aj takých, ktorí boli k potupe jemu a človečenstvu.

Taký bol hneď ujec Alžbetyn, menom Ondrej, ktorého hrišne výstupy už v mladosti chromým učinily, ktorý, keď jeho manželka rodená Rozgonyi zomrela, a on ovdovel, komornú svojej nebohej manželky k oltáru viedol, čo vo vtedajších časoch veľkou potupou bolo.

Klára Báthory zavraždila svojho manžela, Michala Várdyho, aby tým slobodnejšie s jedným vandrujúcim musikantom, miláčkom svojim, ktorý sa v dvore jej zdržoval, hrišne bývať mohla. Áno do tejto svojej náruživosti tak ďaleko upadla, že keď pre vraždu manžela do žalára bola hodená, ako to Forgách v jednom liste opisuje, nielen so strážcami, ale aj so spoluväzňami-zločincami hrišne obcovala.

* * *

Alžbeta Báthory pochádzala z miešaného ecesedského ako aj somlyovského odvetvia.

Jej otec, Georg Báthory, bol z Ecsedu, matka Anna Báthory zo Somlyova. Matka jej tri razy bola vydatá. Prvý jej manžel bol Anton Drugeth z Homonny; druhý bol Gašpar Drágffy, ostatný mužský z tohože rodu. Ako vdova po Drágffym, súc energičná ženská, ona bola hlavným županom krasnovskej a prostredno-solnočkej stolice; bola horlivá protestantka, a ona dala prvú synodu protestantov roku 1545. v Erdöde vydržiať, pri ktorej ona mala predsedníctvo. S tretím mužom, Georgom Báthorym sosobašená, so štyrmi dieťkami ho obdarovala, a síce s jedným synom Štefanom, ktorý bol ostatný mužský z rodu Báthorych z Ecsedu, a o ktorom dejepisec Istvánffy píše, že bol rozpustilým, korhelom a výstupníkom, a pritom aj pomstivý, aj s troma

dcérami, medzi ktorými Alžbeta bola najstaršia, ktorá sa narodila roku 1560.

V jej žilách kolovala tiež tá nepokojná, rýchlo sa poburujúca a ku všetkému zlému náchylná krv, ktorá jak s jednej stránky veľkých hrdinov, s druhej stránky najväčších zločincov, polovičných a celých bláznov splodila.

Alžbeta Báthory vydala sa 8. mája r. 1575. vo Varannove, zemplínskej stolici za grófa Franca Nádasdyho, syna zomrelého už Tomáša niekdy palatína krajiny Uhorskej a Uršuly Kanizsay. František Nádasdy mal 21, Alžbeta Báthory ale 15 rokov. Jej svokry sestra bola tá vychýrená vlastenka, Dorota Perényi, rodená Kanizsay, ktorá mrtvých hrdinov v bitke pri Moháči padnutých dala pochovať. Uršula Kanizsay bola ostatná z rodu jej, bola nesmierne bohatá, od Kanize až po Šopron, teda skoro v piatich stoliciach mala svoje majetky; a pretože sa Turci blížili, a už aj Szigetvár bol v tureckých rukách, jej hlavné sídlo Kanizu kráľ Maximilian II. jak pevnosť upotrebil, a namiesto toho roku 1596. 4. apríla obsiahla ona Čachtice so 17. k zámku patriacimi dedinami, ktoré skrze smrť ostatného majiteľa Kristofa Országh z Cúthu, kráľovského radcu a hlavného župana novohradskej stolice, na fiskus padlo.

Ostatného Országha kosti tu v chráme čachtickom odpočívajú, a ten červeno mramorový kameň, na ktorom jeho podobizeň je vykreslená, ktorý roku 1887. dali sme s vtedajším rychtárom a statkárom P. Jozefom Bloksa so zeme dvihnúť, a pretože sa po ňom šliapalo, aby celkom odraný nebol, do steny pri hlavnom oltári, zamurovať, značí miesto pohrabné niekedy majiteľa zámku čachtického.

Mladý ten pár teda svoje medové dni v čachtickom zámku strávil, a nevesta, aby sa naučila dľa obyčaje vtedajších časov dom a majetky viesť, ktorých mala byť nezadlho paňou, pod ochranu a opateru Uršuly Kanizsay svokruše svojej bola odovzdaná.

Svokruša Alžbetyna, Uršula Kanizsay, nezadlho umrela, a František Nádasdy, ako to vtedajšie búrlivé časy žiadaly, proti Turkom bojoval. Alžbeta teda osamotená, nemajúc so žiadnym seberovným obchodu, bola prinútená so služobnými svojimi sa zabávať, a pretože líto boli poverčiví, nevzdelaní a suroví, nenie divu, že obchod ten na ňu zlý vplyv činil, jej tak aj tak ku zlému náchylný ráz — charakter — sa celkom pokazil.

(Pokrač. nasleduje.)

Štatistika.

Muráňhuta, 15. júna.

Zakukala kukučka
na pokraju v lese,
že už zimu pohrobila,
jaro že nám nesie.

Kto z nás nezná, čo a aký vták je to tá kukučka? Už ako deti neraz sme sa kukučky pýtali, keď sme ju kukaf slyšali: Kukučka, koľko mi rokov dáš, kým pôjdem na sobáš? Tiež: kukučka, koľko rokov ešte budem žiť? A koľko ráz nám zakukala, toľko rokov sme si rátali. Škoda tých časov, boli to časy šťastlivé, blahoslavené, kiež by sa nám ešte raz navrátiť mohli, ale nenavrátia sa nám nikdy, nikdy, uplynuly ta do mora večnosti, zkaže niet viac navrátenia.

Kukučka, kukučka. Je to čudný vták. Komu-že by za nynejších našich pomerov nenapadol smutný osúd tých dobrých vtákov, ktorí na vpasovanom kukučkinom vajci sedia, ako by to bolo ich vlastné, a vyliahnutej malej kukučke pobyt čo najúprimnejším učiniť hľadia. Votrelce, z vajca vyliahnutý, mladá to kukučka patrne rastie, darí sa mu výborne, žravosť jeho je stále väčšia. Pritom zabiera, zaujíma vždy viacej a viacej miesta v hniezde a robí tak silné pohyby, že svoje nevlastné príbudzné skoro zalieha, umačkáva, alebo z hniezda vyhadzuje, čím druhé mláďatá na tele a živote škodu trpia. Takto robí nevďačná kukučka tým vtákom za to dobrodenie, že jej vajce do svojho hniezda vpasovať dali a na ňom sediac mladú kukučku vyliahli a vychovali.

Koho-že mám pripodobniť, prirovnať k tomuto nevďačnému votrelcovi, k tomuto čudnému vtákovi kukučke? Koho? Nevie, koho iného, nežli — žida. Mám tu komentár učiniť? Nie. Každý ct. čitateľ Kresťana snadno si môže učiniť dokonály komentár sám, k čomu netreba nič inšie, než tie hore opísané vlastnosti kukučky aplikovať na žida. Ja len toľko na krátko podotýkam, že kde sa raz židovská kukučka do kresťanského hniezda vpasuje, t. j. kde sa žid medzi kresťanov do krajiny, do mesta, do obce, do domu vpasuje a tam sa usadí, ubýdli, tam je kresťanom beda; lebo ich tá židovská kukučka v ich vlastnom hniezde umačkáva, ba i z vlastného ich hniezda — z príbytku — von vyhadzuje, ako nám to smutná zkušenosť dosvedčuje, smutné príklady nám o tom nevývratné svedectvo vydávajú. Uvediem tu niektoré také príklady.

V Haliči od roku 1874—1892. 43.000 sedliackych usedlostí židom pripadlo, tak že už teraz majú 70 percentov celej zeme v Haliči. Za 11 rokov prišlo pod exekúciu 21.889 gruntovných majetkov. Tieto majetky boli šacované na 23 millionov zl. r. č., a židia ich na licitácii zakúpili za 7 millionov, mali tedy rebach 16 millionov. (Vid Volksaufklärung. Die Judenfrage in Österreich. Warensdorf, 1899. Nr. 18. pag. 22—23.) Koľkých to kresťanov umačkala a z ich hniezd — príbytkov — von povyhadzovala tá čudná kukučka židovská! Jestli

pôjde to tak ešte i naďalej, o pár rokov bude celá krajina Halič vlastníctvom židov, potom to dôjde na uskutočnenie tých slov, ktoré istá židovka riekla ku jednej Polke: „My židia sa z Haliče nevystahujeme, ale vy kresťania sa musíte, pretože vám nič nepatrí, iba ten nejaký kostol a hrobitov.“ (Vid „Obzór“ 1899. č. 10. p. 13J. Tiež i „Ludové Noviny“ 1899. č. 22. p. 175.)

A ani za mak nie je to lepšie v tomto ohľade s Maďarorságom, nežli s Haličou. I u nás v Maďarorságu tá čudná židovská kukučka kresťanov umačkáva a z ich hniezd — príbytkov — von vyhadzuje. A jak mnohých už umačkala a von povyhadzovala. Židia, ktorí tu v Maďarorságu sotva 5 percentov všetkého obyvateľstva činia, už majú temer polovicu jeho zemského gruntovného majetku. Z 3192 štatisticky vykázaného gruntovného veľkomajetku majú židia 1031. Maďarský štát má rozsiahle majetky, ktoré súkromným ľuďom dáva do arendy, a z týchto arendátorov je 67 perc. židov. I menšie gruntovné majetky prináležia židom. Vysoké financie, industria, priemysel, obchod. kupectvo, žurnalistika sú v rukách židov. Maďarorság je tá zasľúbená zem Israela. V málo rokoch sa tu počet židov zdvojnásobil. (Vid Juden und Katholiken in Österreich-Ungarn. Trier, 1896. pag. 261.) Dia najnovšieho budapeštianskeho štatistického výkazu z rozsiahlych krajinských štátnych majetkov 281 millionov jochov jugerov je 67¼ perc. dané židom do arendy. Židov veľkostatkárov v Maďarorságu je 1039, čili 34 percentov. Najbohatší z nich sú: bar. Schossberger (26.127 jugerov). Baróni: Armin a Berthold Popper (46.000 jugerov), Gulmann de Halvan, de Hidegkut atď. Münzel, Schwarz, predtým Krämer (4000 jug.). (Vid Volksaufklärung. Die Judenfrage in Österreich. Nr. 18. 1899. p. 28 - 29. Warensdorf.) Až do roku 1862 nemali tu židia žiadneho pozemkového gruntového majetku, a hľa, sotva 40 rokov od toho času, a už teraz majú 70 percentov. Pôjde-li to ešte ďalej tak, o pár rokov židia budú mať celý Maďarorság, tak že to v opravdivom slova smysle bude zsidóorság. Veru, veru, čo tá židovka riekla tej Polke, to i nám kresťanom v Maďarorságu môžu židia rieknúť: „My židia sa nevystahujeme z Maďarorságu, ale vy kresťania sa musíte, pretože vám nič nepatrí, iba ten nejaký kostol a cinter.“

Mám snád ešte viacej príkladov uvádzať? Načo. Veď temer každý ct. čitateľ Kresťana má v tej obci, v ktorej býva, snád dosť a dosť takých smutných príkladov.

Áno, moc židov je už tak veľká a povážlivá, že rozhladenejší z nich už popredku počínajú rozmýšľať na ochranu a zastancu. Francúzsky žurnalista Mires už teraz dovoláva sa ochrany rímskeho pápeža pre tú dobu, až ožobráčená kresťanská spoločnosť ich počne vydierať. Vid „Časť socialne-homiletická Kazatele“, roč. V. č. 2. pag. 16. od dra Roberta Neuschel v Olomúci 1899. Kto zná, či sa už neblíži tá doba, v ktorej by sa malo vyplniť proroctvo blahosl. Petra Abbasa Clarevalenského: „Serviant populis christianis etiam ipsi in vitis divitiarum judaeorum.“

Ondrej Rojko, vysl. farár.

BESEDNICA
Pominuteľnosť.

Listie stromov opadáva,
Kvetiny už poschly,
Zahrada ich oplakáva,
Že stoja jak kostry:
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Kde sú ruže, bratu milý!
Dávnej tvojej krásy,
Pôvabne čo tak zdobily
Teba v prešlé časy?
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Zázračný Babylon kde je?
Kde Palmýra krásna?
Obor rhodusský nesmeje
Sa, lampa mu zhasla:
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Umelectvo, múdrosť Grékov,
Ako si ty kvitla!
Tam v šedosti malý vekov
Músy svoje sidla:
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Svetoborné Ríma voje
Zanikly ste i vy,
Trebárs niekdy vaše zbroje
Robievaly divy:
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Aj mňa radosť tak ukradla
Ondy v lahodný čas,
Zrazu pozrem do zrkadla:
Vidím šedivý vlas.
Tak hľa všetko zničí raz
Pominuteľnosti mráz.

Nuž keď sila, krása, radosť,
Bohatstvo a sláva
Tak dôsledne nám na žalosť
V prúd zničenia pláva:
Čo nezničí v žiaden čas
Pominuteľnosti mráz?

Ja ti poviem, synu drahý,
Veru pravdu čistú,
Dľa toho máš život blahý
A aj večnosť istú:
Čnosť nezničí v žiaden čas
Pominuteľnosti mráz.

Keď náš dobrý kráľ chlapčekom bol . . .

Z tej príležitosti, že Jeho veličenstvo náš najmilostivejší kráľ 32. rok korunácie slávi, chcem, aby i náš „Kreštan“ v ten čas naňho si spomnul, na znak svojej to poddanskej úcty a detinskej lásky oproti nemu.

* * *

Dňa 18. augusta roku 1830. strelba sto a jedného mažiara oznamovala z viedeňskej bašty, že kráľovi Francovi druhý vnuk sa narodil. Novonarodený prijal meno pri krste Franc-Jozef. Tento malý arciknieža už v útlom mláďi bol miláčkom celého kráľovského domu, zvlášť sám kráľ — jeho deduško — nesmierne rád mal vnučka svojho.

Keď sa vyvíňoval, každodenne dal si ho k sebe dovážať, a celé hodiny pohrával sa s malým Františom.

Kráľ veľmi obľuboval laxenburský park — zahradu — a keď mu len čas vystával, tu sa najradšej zdržoval. Keď teda malý Františ mal 4 roky, musel sta vznešený hosť sláviť meniny svoje u najmilostivejšieho panovníka, deduška to svojho v spomenutom Laxenbure.

No že malučký Františ veľa darov dostal, kto by to chcel pochybovať? A keď už tak s tými darmi bol v pavillone zaujatý, ba i hral sa s nimi, s času na čas obracal pozornosť svoju na vojaka, ktorý pri bráne parku stráž držal. Tu naraz malý Františ zanechá hračky a rýchle beží k svojmu deduškovi-kráľovi a útlým hlasom hovorí:

— Pravda, deduško, ten vojak je veľmi chudobný?

— A odkiaľ-že to súdiš, môj synáčku? — pýta sa kráľ.

— Nuž z toho, keď musí stáť vartu.

— Môj synček, aj bohatý, ba i sám kráľ musí povinnosť sebe uloženú plniť; — ale v tomto páde máš veru pravdu, lebo ten vojak je chudobný. Vieš čo, vezmi tieto zlatovky, a podaj ich tomu vojakovi.

Malý Františ radostne uchopí zlatovky, a výskoky beží k tomu vojakovi, a núka mu ich. Tento však úctyplne salutuje, ale peniaze neprijíma. Malučký arciknieža prídúc do rozpakov, hneď na kráľa, hneď zas na vojaka hľadel, nevediac si rady dať.

— Vieš čo, môj malinký — odvetil panovník — vstreť tie peniaze tomu vojakovi do „patrontašne“, lebo to mu zákon nezabraňuje.

Ale čo, keď patrontašňa bola privysoká štyročnému arcikniežatú, dost sa on nadrapoval hore na nožičky, ale dočiahnuť nemohol. Čo mal iné kráľ urobiť, ako zdvihnúť svojho miláčka pod pazuchy hore, a približivšia sa kráľovna otvorila patrontašňu, a tak malý Františ s nevyslovnou radosťou pustil peniaze dnu.

(Pisateľ týchto riadkov má obrázok, ako Jeho veličenstvo bývalý kráľ Franc dvíha miláčka svojho za chrbtom spomenutého vojaka, a to je tak pekné, že sa to nijak opísať nedá.)

K.

— Pravda, deduško, už ten vojak „báči“ není chudobný?

— Však sa o neho postaráme, — odvetil král.

Na druhý deň Jeho veličenstvo král vypytoval sa na spomenutého vojaka na jeho sebadržanie, a dostal uspokojujúcu odpoveď. Tú totiž, že ten vojak v celom pluku najlepšie sa drží, a zo svojho chudobného platu svoju matku-vdovu horko-ťažko napomáha.

— Pravda, môj synáčku — pýtal sa král vnučka svojho — pravda, takého dobrého syna musíme jeho mamičke poslať nazpät?

— Nazpät, nazpät! — odpovedal maľučký vnuk.

A tak král, ktorý len jediným slovom mohol vysvobodit' toho syna od vojenčiny, sfa prvý poddaný zákona len veľkou summou ho vykúpil, a ešte peňažite obdaril.

Dobrosrdečnost' terajšieho kráľa.

Na výsluchu Jeho veličenstva v Budapešti a Gödölove mnoho ľudí bolo. Jeden ďakoval, druhý pomoc a potechu žiadal. Jeho veličenstvo každého srdečne vy počúval, bár bol chudobný alebo bohatý.

Medzi mnohými bola aj vdova stotníka tiež u Neho, prosiac aspoň o najmilostivejšiu podporu, lebo pensiu, dľa zákona, požadovať nemohla. Trasúcim srdcom prednášala prosbu svoju.

Jeho veličenstvo to odvetil:

— Buďte presvedčená, že vo vašej nehode bude vám spomoženo.

Vyndúc radostnou tvárou von, pýtali sa jej v kráľovskej predsieni čakajúci:

— Nuž, čo vravel Jeho veličenstvo?

— To mi odvetil, že sa mi spomôže.

— A položil ruku na tú prosbu?

— Nevidela som.

— Hm — poznamenal ktosi — vtedy sotva sa vám pomôže.

Toto poznamenanie tak rozžalostilo spomenutú vdovu, že usedave a hlasno nariekal začala. A keď sa dvere od kráľovskej dvorany otvorily, až kráľovi do uší prišlo to nariekanie.

— Čo je to? Kto to tam plače? — opytoval sa král.

A dovediac sa príčinu toho, zaraz naložil, aby sa z jeho súkromnej pokladnice tisíc zlatých a cestovné útraty zaplatily tej spomenutej vdove.

Možno si pomyslel to prekvapenie vdovy, ktoré pocítiť musela, ako Jeho veličenstvo najmilostivejšie nariadiť ráčil. Keď išla preč, zavše opakovala:

— No, král uhorský je dobrého srdca, a zadrží daný sľub!

Boh nám Ho živ do najpozodnejších časov!

Ján Klauček, učiteľ.

Výkaz

peňažných pre bobroveckých pohorcencov k farskému úradu bobroveckému doposlaných milodarov.

(Pokračovanie.)

Dpp. Ignác Matkovčik a Ján Viecha po 1 zl., z obecnej kassy 1 zl. Jozef Kozempel, Adam Marko, Aron Tomašov, Miloš Tomašov a N. N. po 50 kr. 5 zl. 50 kr. Dp. Ján Bajaček 4 zl. Sbiierka Simeona Dollinay v Starej Pazovej v Chorvátsku 66 zl. 30 kr. Sbiierka novin „Pressburger Zeitung“ v Prešporke 61 zl. 6 kr. Pukanecki ev. veriaci 43 zl. 10 kr. Sbiierka Štefana Labáth krajčirského majstra v Petroveci 40 zl. 58 kr. Sbiierka dp. Jána Novák v Perneku 36 zl. Dp. Jozef Steskal v Predmieri a jeho veriaci 27 zl. Dp. Eudevít Ernyei na Modre a jeho veriaci 25 zl. Nová sbiierka maďarských novin ľudovej strany: „Alkotmány“ 22 zl. 30 kr. Varinski rim. kat. cirkývníci 22 zl. 30 kr. Sbiierka Edvarda Gašparika vo Zvolenskej Hornej-Lehote 21 zl. 54 kr. Sbiierka „Posla“ v Trnave 20 zl. Dp. Peter Šimek v Erdőközi a jeho veriaci 10 zl. 90 kr. Belová Szápáry v Prešporke, Jozef Malatinský nitriansky opát-kanonik, dp. Eudevít Hrabovec po 10 zl. 30 kr. Sbiierka Jána Flautnera v B. Štiavnicí 8 zl. 90 kr. (K tejto prispeli; Julo Fandler 2 zl. Ján Flautner a Jozef Podhorský po 1 zl. 50 kr. Jozef Leštiansky 1 zl. Anna Hacher, Pavel Tonhajzer, Karol Gverk, Anna Podhorský, Anna Lank po 50 kr. Štefan Kégel 40 kr). Sbiierka Jozefa Kastelovič z Terehovej 8 zl. 45 kr. Offera farníkov v Lancári (nitr. st.) 7 zl. 31 kr. Cestou dp. Karola Kološ z Kolarovic 6 zl. Cestou dp. Eudevíta Kubányi z Tajova 5 zl. 90 kr. Barónka Seraphinová Orezy z Budapešte 5 zl. Dp. Ján Köberl, a z „Kuklova“ po 5 zl. 10 zl. Sbiierka Ladislavovej Szabó v Trnave 5 zl. Sbiierka Jozefa Tomačkovič farára v Bajmovci, k nej prispeli: Eudevít Garčig, Elisabetha Nikmon po 1 zl. Jakub Kočner, Miloš Dobrotka, Jozef Krčik, Agneša Pekár, Pavel Prepík po 50 kr. Ján Dobrotka 30 kr. spolu 4 zl. 80 kr. Horňo-almašski ev. veriaci 4 zl. 50 kr. Gejza Maršo z Ružnavy 3 zl. Dpp. Eudevít Fröhner a Leopold Pelczer, Miloš Slávik na Pivnici v báčhodrogu po 2 zl. spolu 6 zl. Pavel Francisci a Elenka Francisci s jej spolužiakami na Pile 1 zl. 80 kr. Dp. Džuro Miller 1 zl. 80 kr. H. J. zo Sv. Pétera a kat. čitací spolok v Máči po 1 zl. 50 kr. 3 zl. Tivadar Belányi z Prešporka, Jozef Brezný lekár, Imrich Čajda od oneskorených farníkov, Emil Kolenyi ev. farár v Hajdušiči, Pavel Veselský učiteľ v Pitvaroši (čanádska stol.), dp. Fraňo Romais, dp. Fraňo Tomor po 1 zl. spolu 7 zl. Alexander Rupec z V. Tapolčian, Aloizia Senko z Olaskej, N. Nándor z Budapešte po 50 kr. spolu 1 zl. 50 kr. Sbiierka Jula Plachy mešťanosty Krupinského 51 zl. 50 kr. Mesto Krupina 5 zl. Sbiierka Janky Óvári učiteľkine v Dévény-Ujfalve 15 zl. Sbiierka dp. Alfonza Bernkopf v Pöbedime 10 zl.

(Pokračovanie nasleduje.)

Dr. Jozef N. Janda,
redaktor „Kresfana“, „Našej Nádeje“, kresfansko ľudových kalendárov,
a prekladateľ „Listov Adiny.*)

*) Na dôraznú prosbu vydavateľstva privolil som k uverejneniu
mojej podobizne, čo poznamenáť som za potrebné považoval, aby
táto okolnosť nevyzerala tak, ako neskromnosť s mojej strany. K tomu
som na žiadosť pán necheal privoliť, aby moja podobizeň na prvej
strane bola.

Redaktor.

CHÝRNÍK.

Milost Ducha sv. V chráme budapešianskeho všeučeliska 14. júna biskup Julo Fireczak pokrstil a birmoval štátneho úradníka Juľa Glazera. Veriacich veľmi mnoho bolo prítomné.

Obetivavý kaplán. V obci Perbete je asi na 4—5 metrov hlboká voda, kde sa obvyčajne tamejšie deti kupávajú. Nedávno padol do nej jeden školský chlapec. Už sa topiť začal. Jeho kamaráti veľký krik spravili. Tade prechádzajúci sa kaplán Anton Mintsek počul krik, ta bežal, v šatoch skočil do vody a i s chlapcom vyplával.

Dlhý život. Matka Jozefa Dósa, farára to v Kún-Sv.-Martine nedávno zomrela v 89. r. veku svojho. Deti a vnukov mala do hromady 190; 114 ich ešte žije.

Omilostený redaktor. Jeho veličenstvo kráľ Ambra Pietra, zodpovedného redaktora „Národných Novín,“ ktorý budapešianskou tlačovou porotou posúdený bol na 8mesačné štátne väzenie, na predostrenie ministra pravosúdia zpod ďalšieho trestu omilostil, následkom čoho Ambro Pietor odsediac si už 6 mesiacov z nameraného mu trestu, v sobotu dňa 10. t. m. opustil väzenské štátne väzenie.

Božie požehnanie. V dome Sziget ulica č. 5 udala sa po tieto dni veľká sensácia. Manželka mlynárskeho robotníka Štefana Molnára veľmi prekvápila svojho manžela. Porodila totiž troch zdravých chlapcov. Molnárovcovi nie po prvýkrát stali sa účasnými takého hojného božského požehnaní. Už deväť detí majú a ich tri prvé dcérky tiež naraz prišli na svet a tak statná žena už po druhý raz porodila trojičky. Matka a deti okolnostiam primerane cítia sa dobre. Nie tak „šťastný“ otec, ktorý veru má veľké starosti, ako vyživíť početnú rodinku zo svojho malého zárobku.

Ludnatosť Belgicka. V Belgicku je teraz 6 mill. 670 tisíc duší. Chlapcov 3 mill. 326 tisíc; žien ale 3 mill. 343 tisíc. Najväčšie mesto Brüssel má len 207 tisíc obyvateľov.

Samovrah unitár kňaz. Senior unitárskeho gymnasia v Kluži Fraňo Székely, ktorý nedávno bol vymenovaný za pastiera do istej unitárskej obce, zastrelil sa. Aj list nechal, v ktorom ale zabudol, udať príčinu toho hrozného zločina.

Povinné účtovanie na koruny. Medzi valutovými zákonami, ktoré následkom dohovoru medzi rakúskou a uhorskou vládou do života vstúpia, je i zákon o obligátnom účtovaní na koruny. Tento zákon má byť platný od 1. januára 1900. Obligátnym je ovšem len pre banky, peňažné a kreditné ústavy, železnice a vôbec pre ústavy, ktoré povinné sú verejne účtovať; no niet pochybnosti, že od nového roku i kupci na nový spôsob zariada svoje knihy.

Oheň. Dňa 4. toho mesiaca vo Spiši na troch miestach bol oheň a to v jednej skali. V ten deň v Jablonove 25 domov zhorelo; v Biacovci hrom uderil, a následkom toho 8 domov zhorelo; v ten istý deň ešte aj velbachský les horel. Dňa 8. t. m. zase v Kešmarku jeden dom zhorel.

Hrozná vražda na železnici. Akýsi dr. Eugen Pach na železnici medzi stanicami Miramare a Triestom bez všetkej príčiny zastrelil utešeného chlapca Edvarda Radivo, keď sa tento s rodičami s výletu domov vracal. Neskôr vysvitlo ale, že dr. Eugen Pach už oddávna má pomätený rozum, aj túto vraždu v takom stave spáchal.

Kupčenie s dušiami. Istý Juraj Raduly už bol raz odsúdený preto, že kupčí s devami, ktoré za hranicu do Ruska a Rumunska expeduje. Vtedy sedem mesiacov sedel v chládku. Keď k slobode prišiel, znovu sa chytil toho remesla a len z jedného okresu 261 dievok sa mu podarilo za hranicu dostať. No teraz nie sedem, ale 77 mesiacov by zaslúžil.

Zápas s medveďom. V Taliansku do obyčaje prišlo, že sa silní chlapci s medveďom pasujú. Keď si medveď na zadnie nohy stane je asi toľký, jako jeho gazda, medveď je silnejší, gazda jeho ale obratnejší. Medveď nesmie pazúry upotrebiť. Nedávno sa pasoval knieža Molfetta v prítomnosti kráľa s medveďom, ktorého po polhodinnom zápase o zem udrel. Potom pohladkal medveďa, čosi mu pošeptal do ucha, medveď natešený ale zručal ukrutne. Čo chvíľa vychytajú sa všetci medveďi v uhorských horách, takú chuť dostali talianski magnáti k pasovaniu sa s medveďom.

Prisurová deva. 21-ročná deva Berta Avasan v Budapešti na námestí Bethlena nožom pichla do chrbáta pivničníka Jána Mačiaka preto, že ju po dlhej známosti neverne opustil. Rana nenie nebezpečná. Proti deve je zariadené vyšetovanie. Po liberálnej známosti len liberálny skutok môže nasledovať.

Hrozný požiar zúril v šarišskej obci Paľoči. 140 domov zhorelo tam. Tri štvrté obyvateľov môžu zožbráčku palicu chytiť do ruky. Aj katolícka fara zhorela. Poistená bola len istá časť domov. Keby bol mal vietor iný smer, aj kostol a škola by byly zhorely.

Zblaznel. V Päťchkostoloch úprimnú sústrasť vzbudil smutný osúd vicenotára kráľ. súdnej stolice Jozefa Hunyadyho. Nešťastný mladý človek tieto dni zavítal do kancelárie hlavného kráľ. fiškála Juraja Zsolnayho a rieknuť mu: „Pán fiškál, trpím na prenasledovacu maniu!“ Fiškál prekvápený pozrel na mladého človeka, ktorý už potom nesúvisle pohovoril všeličo. Nešťastný mladý človek zblaznel od napnutej duševnej práce. Pripravoval sa na sudecovskú zkušku a celé noci trávil pri knihách. Pomäteného notára dopravili do nemocnice.

Cigáni ukradli dievča, 11-ročnú dcéru Artura Gruber, Klementinu v Salgó-Tarjane za bieleho dňa 10. júna. Toto utrápené dieťa až na druhý deň sa podarilo oslobodiť dvom sedliakom.

Spišské mesto Nová Ves malo minulého roku 88,054 zl. 19½ kr. príjmu, 283,689 zl. 78 kr. výdavku a tak 4385 zl. 41½ kr. zvyšku teraz má.

„**Slavisches Echo**“ má meno ten mesačne trikrát vychádzajúci časopis, ktorý za záujmy Slovanov má bojovať. (Wien IX. Eisengasse 13). Cena na celý rok 5 zl.

Zverská matka. Maria Kopf čarokrásna deva na lep sadla diabolskému vábeniu podlizačnému, a nielen o poctivosť prišla, ale i na päť rokov do chládku sa dostala následkom toho, že svoje dieťa života zbavila. Veru kto chrbát obráti poctivosti, bohabojnosti, musí zle pochodiť. Kresťanské devy aspoň takéto hrozné prípady nech vás pozornejšími učinia.

Drahé zauchá. Anton Sipok vylepil dve zauchá istému Vincentovi Breznovičovi, železničnému strážcovi, keď ho tento vedľa sínov nechcel nechať ísť. Ohnivého Sipoka súdna stolica pre tie dve zauchá odsúdila na osem mesiacov do väzenia.

Ohavná matka. Vdova Martina Sirota, rodená Zuzanna Poduren mala dve deti, ktoré boly asekuované na 600 zl. Táto ohavná matka otráвила ich arsenikou, aby k tým peniazom prišla. Lakomstvo je jeden z hlavných hriechov, z ktorého už mnohé ohavné činy pošly.

Hrozný skutok blázna. V Hód-Mező-Vásárhelye cheel Ján Szabó svoju oddanicu zabíť preto, že sa tejto stará matka hnevala naňho. V jeden deň bol u nej asi do desiatej hodiny. Keď sa vzdaloval, po bránu ho odprevadila oddanica. Ján Szabó ju tu chytrou obejmul a veľmi prežalostne začal plakať. Pýtala sa ho, prečo plače. On ale neprohovoril, lež jej do hlavy strelil z revolvera. Keď na zem klesla, ešte raz strelil do nej. Na druhý deň sa vypytoval, ako je jej. Za príčinu zločina udal, že sa jej stará matka hnevá naňho. Spolu povedal, že keby bola zomrela, i seba by bol zastrelil.

Zkazu vzala veľká loď Niogara na rieke Volge i so 120 osobami cestujúcimi, ktorí všetci zahynuli. Hrozný víchor to zapríčinil.

Ženu zavraždil akýsi Anton Éberl. On si bol vzal za ženu ľahkú osobu Barboru Radič, ktorá ho ale už na druhý deň opustila a v starom živobytí pokračovala. Keď videl, že ju darmo volá nazpät, zastrelil ju, pre čo teraz ho odsúdili na 15 rokov do väzenia. Veru zrušenie manželskej vernosti prisahou potvrdenej veľmi zlé následky máva.

Dosekaná žena. Vo veku liberálneho smýšľania boľastiplným srdcom samé smutné zprávy musíme podávať. V Paríži sa to stalo. Jeden robotník medzi kopaním pri moste našiel dve ženské stehná. Potom zas našiel jednu flašu, v ktorej na papieri tieto slová stály. Na kúsky dosekanú ženu nikdy nenajdete ani jej vraha nenajdete. Toto pismo je teraz základom vyšetrovania.

Boj s pitlákmi. Štátny hájnik Ján Gabzán dňa 4. t. m. srazil sa v doline pod Kriváňom so štyrmi poľskými pitlákmi, ktorí päťkrát strelili na Gabzána. Hájnik musel pred presilou cúvnuť, skryl sa tedy do jedného dutého stromu a odtiaľ potom jedného z raubšícov zastrelil, na čo ostatní traja ušli. Gabzán hneď zavolať si hybiantských pastierov a pospíechal s nimi ku postrelenému raubšícovi, ktorého ale už nenašli, lebo ho vráťivší sa kamaráti jeho odniesli sebou. Gabzán oznámil prípad slúžnovskému úradu.

Bohatá zobračka. Policia chytila 60-ročnú Reginu Polaček, ktorá zobrala. Ponosovala su, že nemá ničoho,

tedy zobrať si musí chlieb vyhľadávať. Veľmi to prekvápilo políciu, keď našla u nej 60 zl. hotových peňazí a sporiteľnú knižku s 1080 zl. Bohatú zobračku do žalára pichli.

Pre päť krajcárov zavraždil v Temešváre maliar Ján Baláz svoju milenkú Juliu Kačun, od ktorej darmo pýtal 5 krajcárov. Tri razy ju píchol do žalúdka, následkom čoho zomrela.

Pút' do Lourdu.

Pohnutie : 21. aug. 1899.

Smer cesty :

Budapešť — Kaniža — Marburg — Pragerhof — Villach — Francensfeste — Ala-Verona — Milano — Genua — Marseille — Toulonse — Lourdes — a tou istou cestou nazpät.

Ceny : I. triedy 220 zl.) Úplné
II. triedy 170 zl.) zaopatrenie behom
III. triedy 100 zl.) 8 dní.
III triedy 88 zl. bez bytu a zaopatrenia.

Termín hlásenia sa :

Pri ľavnej cene : 15. júna 1899.

Pri riadnej cene : 15. júla 1899.

Obširnejšie vysvetlenie podá a programy posiela

Dr. Fraňo Robitsek,

farár vo Veľkom Maroši hontianska stolica.

Pút do Lurdu.

Paray le Monial, Einsihdeln a Willena.

Povedie : *Gedeon Demeter, farár.*

Pohnutie : 6. júla 1899.

Návrat : 24. júla. Cesta potrvá 18 dní.

Smer cesty :

Budapešť — Viedeň — Linz — Salzburg — Mnichov, Lindau — Zürich — Genf — Paray le monial — Lyon, Toulouse — Lurd — Toulouse — Cette — Lyon — Genf, Zürich — Einsihdeln — Insbruck — Willena — Viedeň — Budapešť.

Ceny : I. triedy 245 zl.) Úplné
II. triedy 185 zl.) zaopatrenie behom
III. triedy 105 zl.) 9 dní.

Hlásit sa možno do 10. júna u výš spomenutého farára, u ktorého podrobný program dostat (Budapešť, II. Bombatér 10.)

DOPISY.

Z PUDMDRIC, 20. júna.

Dôstojný Pane!

Až vás ešte neuviedli o tej veľkej slávnosti, ktorá minulú nedelu k úcti najsl. Srdca Ježišovho vydržiavaná bola v Trnave, tak si toho ráčte z mojich riadkov povšimnúť.

Že vám to ja dopisujem a nie daktorý Trnavčan, to na veci nič nemení, lebo aj my Pudmeričania sme podiel brali na tej slávnosti s ľudnatou processiou okolo krásnej zástavy Srdca Ježišovho shromaždenou. Bol to vznešený výjav tej srdečnej, nadšenej pobožnosti, ktorá v našom ľude kresťanskom, vďaka Bohu, ešte vždy v hojnosti prebýva. Trnava bez mála už predávno vítala toľko ľudu v lone svojom. Už predošlé dva dni mali v. P. P. jezuiti od rána až do večera práce v spovedniciach, v deň slávnosti ale už o piatej hodine rannej bol ich kostol veriacimi až preplnený. Neskoršie však počaly zo všetkých strán jedna za druhou hrnúť sa processie ľudu z ďalekého i blízkeho okolia, tak že o 9-tej hodine už nielen ulice pred kostolom, lež i sám hlavný rýnok a z neho vybehajúce ulice naplnené boli množstvom, rozmanitosťou sviatočných oblekov oku rozkošný pohľad podávajúcim. Nad týmto ľudovým morom plápolal celý les z rozmanitej veľkosti a farby zástav sostavený, v ňomž sa ozýval tisíchlorý spev zvelebujúci Srdce najsvätejšie. A keď sa na raz ozval zvuk zvonov na všetkých vežiach Trnavy a ľudstvo do slušného prôvodu sriadené sa pohlo, aby v neprezerateľnom rade svojom s ním idúce a vo Sviatosti Oltárnej za nás žijúce a bijúce božské Srdce spevmi chválilo, modlitbami odprosovalo a i tomu netečnému svetu svoju oproti božskému Srdcu činenú, vrúcnu poklonu lásky ukiazalo: až vtedy len bolo možno dajaký pochop si utvoriť o tom veľkom počte prítomných. Otcovia tovarýšstva Ježišovho ako správcovia tej celej slávnosti, dľa počtu rozdaných výtiskov istej modlitby súdiac, počet prítomných na 20 až 22 tisíc udávajú. Teda keď pre inšie nie, pre tento veľký počet sa zaiste sluší svet o tejto veľkej slávnosti upovedomiť, aby každý chápal mohol veľkosť toho najsv. Srdca, ktoré ešte aj v tomto osvietenom XIX. stoly, ba i v jeho poslednom roku, len z jedného okolia toľko veriacich duší okolo seba shromaždiť vie. Nech z toho veriaci nadšenú horlivosť, pochybujúci svetlo, a neverci lásku čerpajú, nad ktorou veru treba rozmýšľať!

Prôvod viedol osv. P. František Szilányi, pápežský veleknaz a arcibisk. námestník, v spoločnosti mnohých miestnych a okolných kňazov nesúc najsv. Sviatosť Oltárnu. Keď po poldruha hodinom provode kňazstvo s prev. Sviatosťou do kostola sa navrátilo, stal sa vzne-

šený obrad obetovania celého ľudččenstva do priazne a milosti najsl. Srdca Ježišovho s tou modlitbou od veleknaza predriekanou, ktorú sv. Otec v najnovšom obežníku svojom celému kresťanstvu nariadil. Dajže to milostivé a mocné Srdce Božie, aby sa po tomto obetovaní veľké požehnanie jeho lásky na celom ľudččenstve čím skorej ukázaly.

Toto vám sdeľujem z toho, čo som sám videl. Keď už o tom viete, tak zaiste nepotrebuje mojich riadkov, keď ale nie, ráčte im miesta dať v Kresťanovi. Až treba ukráťte, čo zbytočné je.

S týmto sa odporúčiac do modlitby Vašej, zostávám Váš v Kristu brat a verný čiteľ

Anton Brázda, kaplán.

V TRNAVE, 12. júna.

Váženo Ctený Pán Doktor!

Odkedy náš pán mešťanosta s jednou gulkou svojmu životu koniec spravil, odvtedy jak by len preklnuté bolo naše mesto, o inom ani nebolo počuť, len o samých samovražďach. Za ním jeden 19-ročný židák, potom chudobný krajčír, naposledy jeden tragačiar, títo traja ale tak drahú passiu dovoliť nemohli si, že by sa zastrelili, tak len so štrančekom života sa pozabavili.

18. mája sme tu komissiu mali, ktorá III. klassy daň vyrábala. Jako som sa presvedčil, menším priemyselnicom a remeselnikom zpusťili, väčším ale zdvihli jejich dane, tak jako je počuť, mnohí zadali rekurs proti tomu.

22. mája t. j. vo svätodušný pondelok išla od nás processia do Šaštína, ktorú sám náš pán kanonik a farár Halmoš pešky až ta sprevádzal, na ktorej vyše 500 ľudí súčasťené bolo.

Tento mesiac 11. júna mali sme tu veľkú slávnosť a síce: slávnosť najsv. Srdca Pána Ježiša, ktorá od našich jezuitov vydržiavaná bola. Moje pero je slabé k tomu, aby som Vám túto slávnosť tak opísať mohol, jako sa vydržiavala.

Srdce sa mi teší, keď vidím, že v tomto pokazenom svete, kde židovsko-zednářsky páni celú krajinu za socialistickú vyhlasujú, že náš slovensko-uhorský ľud nedá sa mámiť a svojej viere, kráľovi a vlasti pri každej príležitosti lásku preukazuje.

S úctou zostávam

Trnavčan.

Krestania!

kupujte len u kresťanov!

Žiadame všeobecné tajné hlasovacie právo!

ODKAZY REDAKCIE.

*Upozorňujeme ctených čitateľov,
že ktorí by do konca júna nevyrov-
nali svoju dlžobu za Krestana, tým
sa tento časopis prestane posielat od
1. júlu.*

S úctou

Vydavateľstvo.

**Rukopisy nedávame nazpät' a listy bez pod-
pisu mena neberieme do povahy.**

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopi-
sovateľov „KRESTAN“-a, aby ráčili dopisy v nedeľu,
alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v
najbližšom čísle.

J. K. v Oščadnici. Veľa práce musíte mať, lebo
ináč by nehrdzavelo vaše pero. — **J. R. v Chtelnici.**
Ale vám to sadlo na nos. Veru dnes sú také časy, že
nevesta má mať dobrého ducha v srdci a dobrý mešec
v hrsti. — **V. K.** Aj druhý kráľ vám pretreme to cez
zuby. — **Ján Oplan v Kočovcach.** Vy by ste tuším aj
zobrákovi kapsu vzali. Počkajte, ešte aj vám to môže
spadnúť, ako koláč dole namazaným. — **Orechove V. S.**
Máte pravdu, že pod svietnikom tma býva. Lenže
bárs ste figliarom, preto ste ešte nepreskočili všetko.
Tomu nesvedomitému susedovi ale povedzte, že kmin
kupuje za päť prstov a za šiesty utekáč. — **H. L. vo
Višňovom.** Len nebudzte taký sprostý, jako cvik. Neho-
vorí sa, že tma, jako v sáre; ale tma, jako v rohu.
Váš švagor nám také táraniny písal, že šecku musí
mať pod klobúkom, len aby nepochodil tak, ako jeden
neobratný zobrák, ktorý, keď sa chcel prežehnať, vy-
klal si oko. — **A. Hl. v Sl.** Dľa sľubu som zadakoval
hneď na druhý deň, 16. júna; pán prelát neprijal za-
dakovanie. Jeho slová ma celkom uspokojily. To je
smutná vec, že človek nielen so strany liberálov je
takým veciam vystavený. Kebych nebral ohľad na vec,
už bych sa dávno bol utiahol. Keď prídeš, podrobne ti
všetko sdelím. — **O. R.** Modlíme sa vás. Ináč my
vieme, že nenie ten, čo by sa páčil všem; Tedy o
tom neviete, že by odkazy Krestana byly grobianske a
duchovenstvo urážajúce. Všeobecné obviňovanie nenie
povšimnutia hodné. — **Ján Utrápený v Nitrianskej.** Keď
si už nijako neviete s tou svojou ženou rady dať, po-
vedzte jej, aby sa nechvástala, lebo i dľa našej mienky
ani jedna žena nenie tak dokonálou, aby jej muž
každodenne aspoň raz neofutoval, že si ju vzal. A to
je najlepšia žena, ktorá nikdy nejedná dľa svojho ro-
zumu. — **Ján Vr.** Nemôžeme, ani keby to korheľ žiadal.

Knížná polica.

Listy Adiny už vyšly z tlače v oso-
bitnom sväzku. Odporúčať ich nenie treba, lebo toto
dielo poznajú et. čitatelia z Krestana. 167 strán. Cena
1 zl. Predplatitelia Našej Nádeje ho dostanú za 65
krajciarov v Tlačiarňi Sv. Gerharda v Budapešti (VIII.
Práter u. 44.). Soslovenčil dr. *Jozef N. Janda*.

Svätý Anton Paduanský, veľký divotvorca a Chlieb
chudobných. Spracoval Anton Klimcsik, r. k. farár
hybbský. S odobrením patričnej vrchnosti. Strán 32.
Cena 10 kr. Vydala Tlačiareň sv. Gerharda v Buda-
pešti (VIII., Práter-utca 44.). Vrele odporúčame dielko
toto našim čitateľom.

Krestanské devy. Tento výborný sošit soslovenčil
a vydal dr. *Jozef Janda* v Budapešti (Maria-Teréziatér
9.). 16 strán s obrázkom. Cena 3 kr. Veľmi vrele od-
porúčame, 100 výtiskov 2 zl. 50 kr., 200 výtiskov stojí
4 zl. 80 kr.

Priprava ku sv. spovedi a sv. prijímaniu. Toto asi
80 strán obsahujúce dielo, ktoré je spolu i modliacou
knížkou, stojí broš. 10 kr.; viazané 15 kr. Soslovenčil
ho dr. *Jozef Janda*. Dostať ho u veľk. p. *Lujzy Csery*
(Budapešť, VI. Podmaniczky u. 15.). Vrele ho odporú-
čame.

Budapoštianske obchodné zprávy.

1. **Zbožie.** Pšenica (žito) banátske 09.00—09.15.
Od Tisy 09.10—09.35. — Od Pešti 09.00—09.20. —
Zadunajské 09.05—09.30.

Raž 7.05—7.35.

Jačmeň na krmenie 5.80—6.35. — Do pá-
lenice 5.80—6.10. — Na pivo 6.60—7.—.

Oves 5.65—6.00.

Kukurica 4.40—4.45.

2. Múka.

0	1	2	3	4	5	6	7
16.00	15.40	11.90	14.40	13.80	13.—	12.20	10.10
			$7\frac{1}{2}$	8			
			8.50	5.50			

Otruby fajnové 4.50, grobovité 4.50.

3. **Strovy.** Veľká biela fizula 7.50. — Malá 7.75
Hrach 11.13. — Pšeno 04.75—5.00. Konopné semä
10.50—11.00.

4. **Semä na sejbu.** Červená datelina 45—55 zl.
Staré semä 00—00 zl. — Lucerna 46—52 zl. — Balta-
cim 00.—00.00. — Muhar 6—6.25 zl. Ladník 11.50—.

5. **Hyd a vajca.** Kura 60 kr. — Sliepka 70 kr. —
Kapán 1 zl. — Morka 0.00. — Krmená hus 2.60. —
Kačka 1.20 zl. — Krmená kačka 2.90. — Vajca 7—8
kusov 20 kr., 46—47 kusov 1 zl.

6. **Svine.** Prasce 1 pár 120—180 kilov 54—58 kr.
Staré, 1 pár 320—380 kilov 55—57 kr.

7. **Telca.** Živé 34—36 kr. kilo. Sekané mäso
00—00 kilogram.

Masť a slanina. Sviňská v sudoch 58—69 zl. —
Bielotabulová 60—64 zl. (v troch kusoch). — Udena
slanina 60—67 zl.

9. **Remeň funtový** od 14—18 kl. tercy 142—144.

Dvojnásobne elektromagnetický križ a či hviezda.

R. B. N. 86968
uzdravuje a roz-
veseluje, za čo
dobro stojíme, pri
lámke, záduchu,
bezsnivosti, huča-

niu ucha, ischli,
zlom sluchu, ner-
vosite, nechuti po
jiedle, boleniu zu-
bov, bľadosti, mi-
gréne, klopaniu
srdca, boleniu hlavy, epilepsii, závratu a iným cho-
robám nervov. I 20-ročné choroby byly už takým
spôsobom odstránené. Tým ľuďom, ktorí na influ-
enzu trpia, alebo už vyše 20 rokov sú chorí, od-
porúčame štvor-, alebo šesťnásobný elektro-mag-
netický pás R. B. Nr. 86967. Ten chorý človek,
ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní
nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde
nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.
Malý apparát stojí 2 zl., ktorý je len pre deti a
pre veľmi slabé ženy. — Veľký apparát 3 zl. Pri
ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má
upotrebovať.

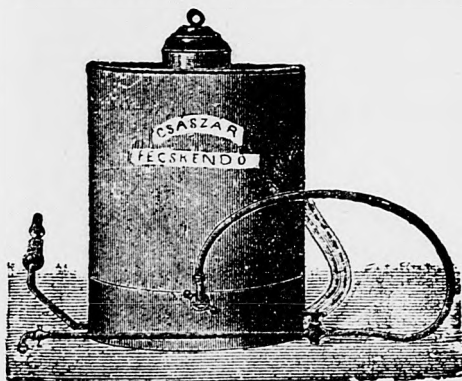
Štvor- alebo šesťnásobne elektromagnetický pás 25 zl.

en pre zastaralé choroby a influenzy. S doberkou
alebo s vopredným poslaním peňazi rozposiela
hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast
a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapest, V., Kálmán-utca 19 A. sz.

Hl. sklad u G. Garai, Budapešť, Lipót-k. 21 a. N.
Petrovic Bpešť, IV., Viedeňská u. 2. G. Pintér.
Nová Pešť, Istvánér 11. W. Tüma, Resica 448. M.
Friedmann Késmárk a Erančič a Soma v Debrecíne,

Na základe viac-
ročnej zkušnosti
dokázané je, že naj-
dokonalejším strie-
kajúcim strojom je
Vermorelský

**Cisársky
strekáč,**

ktorý doposiaľ vo
všetkých závodoch
všade dostal vyzna-
čenie. Tak je robený,
že zapchať sa ne-
môže. Najnovšie mu-
stry z r. 1899. Cena
i so zaobalením

len 12 zl.

Objednať sa môže u

JOZEFA SOHRA v Somogy-Szille.

S doberkou, alebo s predbežným poslaním peňazi. Objednať
čím skorej prosíme, aby sme zavčasu mohli vyhovieť žiadosti.

Úplná garancia!

Papier makulatúrovy

je k dostaniu u nás; metrický
cent stojí 6 zl. 50 kr.

**Mestská lekáreň k
„ČIERNEMU ORLOVI.“**

Temešvár, vnútorné mesto, námestie
sv. Juraja.

Založená 1735. Telefon 395.

Adresa telegrammu :

52-1

Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu

je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným rhe-
umatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, bole-
niu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1-2 natrení.
Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena fľaše 1 zl., cena fľaše
na prábu 50 kr.

Vodka na prsá a na pľúca: Výtah z kolociera s
kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, do-
posiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a so-
silňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých pľúcach,
pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďakočinení potvr-
duje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 1 zl.,
fľašky na prábu 50 kr.

Krv čistiacie pilulky temešvárskej mestskej

lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytrá a prajne účinkuje
bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj v tej najmenšej
miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri
tvrdej stolici, pri žalúdočnom hurute, pri zimnici, keď človek nemá
chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha.
Jedna škatulka 21 kr., šesť škatuliek 1 zl. 5 kr.

Tieto vyprobované a za výborné uznané
prostriedky dostať jedine v temešvár-
skej mestskej lekární, a len vtedy sú
opravdivé. Sú-li obdarené obrannou
známkou a podpisom. A preto va-
rujme sa falšovaných a napodobňo-
vaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným
poslaním summy (i s pričinením 16 krajciarov
na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 5 zl. franco.

Moje srdco také

a tvoje je také?

Cena 4 kr.

Toto utešené dielo vydala

„tlačiareň su. Gerharda“.

Vrele ho odporúčame
ľudu.

Kto má posielat peniaze

do Ameriky, nech pošle ich

Banke „Tatre“ do Turčianskeho Sv. Martina

a nech jej odpiše, komu ich má v Amerike vyplatiť.

Kto z Ameriky do Uhorska, nech ich pošle bankárom

P. V. Rovnianek a Spol.

v New-Yorku

25 Ave. A. cor. 2nd St.

v Pittsburgu

603. Grant str.

Philadelphia

140 South Str.

a v Connellsville

58 Main St.

a nech odpiše, kto to má v Europe dostať.

Tak prevedie sa to rýchle, lacno a bezpečne!